

Gölsüm KAYA

**ULUSLARARASI HUKUKTA
KIŞILIK**

onikilevha
KURUMSAL YAYINLAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM ULUSLARARASI HUKUK KİŞİLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

A. VESTFALYA ÖNCESİ DÖNEM	9
1. Ius Gentium	9
2. Orta Çağ	12
3. İspanyol Devri, Grotius Öncesi Dönem	16
4. Değerlendirme	20
B. GROTIUS, VESTFALYA BARIŞI VE ULUSLARARASI HUKUKTA KLASİK DÖNEMİN BAŞLANGICI	21
1. Vestfalya Barışı	21
2. Grotius	25
3. Hobbes	28
4. Pufendorf	30
5. Leibniz	31
6. Wolff ve Vattel	33
7. Kant	36
8. Değerlendirme	37

C. 19. YÜZYILDA ULUSLARARASI HUKUK.....	39
1. Viyana Kongresi.....	40
2. Avrupa Dışına Yayılma-Evrenselleşme-Kolonicilik.....	41
3. Pozitivizm	51
4. Değerlendirme	55
D. 1. DÜNYA SAVAŞI SONRASI	57
1. İki Dünya Savaşı Arası Dönem.....	58
a. Egemenlik Anlayışında Dönüşüm ve Uygarlık Ölçütünün Terki	60
b. Normativite, İşbirliği ve Andlaşmalar Düzeni	64
c. Uluslararası Hukuk Kişiliği	66
2. 2. Dünya Savaşı Sonrası Dönem	71
3. Değerlendirme	78

İKİNCİ BÖLÜM
ULUSLARARASI HUKUKTA KİŞİLİK
KATEGORİLERİ

I. DEVLETLER.....	82
A. TEORİK OLARAK DEVLET	84
1. Tanımlanma ve Terimleşme	84
2. 19. Yüzyıl Öncesinde Uluslararası Hukukta Devlet.....	90
B. DEVLETİN UNSURLARI	93
1. Devletin Tanımlanmasında Unsurlar: Teori ve Pratik.....	93
2. İnsan Topluluğu.....	96
3. Tanımlı Bir Ülkeye Sahip Olma	101
4. Egemenlik, Bağımsızlık, Kamusal Örgütlenme.....	104
5. Devletin Diğer Unsurları.....	109
C. TANIMA	115
1. Tanımanın Hukukî Niteliği.....	117
2. Güncel Uygulamalarda Tanıma.....	128

D. DEVLET BENZERİ YAPILAR.....	131
1. Bileşik Yapılı Devletler	131
a. Genel Olarak.....	131
b. Federasyonlar	133
2. Bağımsızlığı Kısıntılı Devletler ve Benzerleri.....	136
a. Başka bir devlete tabiiyet	138
i. Koloniler	138
ii. Koruma Statüsü Altındaki Devletler ve Ülkeler	141
iii. Ortak Yönetim Altındaki Devletler (Condominium, Co-imperium)	143
b. Uluslararası Hukukça Görevlendirilen Birime Tabiiyet	144
i. Manda ve Vesayet Rejimi Altındaki Devletler ile Kendi Kendini Yönetemeyen Bölgeler.....	144
ii. Uluslararasılaştırılmış Bölgeler.....	150
iii. BM İdaresi Altına Alınan Bölgeler	153
c. Devlet Uluslararası Hukuk Kişiliğine Dair Kimi Özel Durumlar	156
i. Vatikan ve Papalık	156
ii. Hong Kong Özel Yönetim Bölgesi.....	158
3. De Facto Rejimler ve Genel Değerlendirme	159
II. ULUSLARARASI ÖRGÜTLER	163
A. ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN ORTAYA ÇIKIŞI	163
B. ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN ULUSLARARASI HUKUK KİŞİLİKLERİ	171
1. Genel Olarak.....	171
2. İşlevsellik.....	180
3. Uluslararası Örgütlerin Hukuk Kişisi Olmasına Bağlanan Hukukî Sonuçlar	184
C. HAKLAR VE YÜKÜMLÜLÜKLER.....	187
1. Kurucu Andlaşma	191
2. Üçüncü Devletler Bakımından Uluslararası Örgütün Hukuk Kişiliği.....	195
D. GENEL DEĞERLENDİRME	200

III. BİREYLER.....	201
A. GENEL OLARAK ULUSLARARASI HUKUKTA BİREY... 203	
1. Bireylerin Uluslararası Hukuk Kişiliğine Üç Ana Yaklaşım.....	208
a. Yalnızca Devletlerin Uluslararası Hukuk Kişisi Kabul Edilmesi.....	209
b. Hem Devletlerin Hem de Bireylerin Uluslararası Hukuk Kişisi Kabul Edilmesi.....	214
c. Yalnızca Bireylerin Uluslararası Hukuk Kişisi Kabul Edilmesi.....	225
2. Yaklaşımların Değerlendirilmesi.....	228
B. TARİHSEL OLARAK BİREYLERİN ULUSLARARASI HUKUKTAKİ KONUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	229
1. Dilekçe Hakkı.....	232
2. Uluslararası İnsan Hakları Hukuku.....	236
3. Uluslararası Ceza Hukuku.....	242
C. GENEL DEĞERLENDİRME.....	255

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ULUSLARARASI HUKUK KİŞİLİĞİ

I. GİDERİM KARARI VE ULUSLARARASI HUKUKTA KİŞİLİK.....	266
A. ULUSLARARASI HUKUKUN ÖZNESİ OLMA.....	267
1. Genel Olarak.....	267
2. Uluslararası Hukukta Aktör Kavramı.....	272
B. ULUSLARARASI HUKUKTAN KAYNAKLANAN HAKLARA SAHİP VE YÜKÜMLÜLÜKLERE TÂBİ OLABİLME.....	274
C. ULUSLARARASI MERCİLER ÖNÜNDE TALEPLER İLERİ SÜREBİLME-JUS STANDI.....	276

---

1. Genel Olarak.....	276
2. Prosedürel Kapasitenin Hukuk Kişiliği Bakımından Etkisine Getirilen Eleştiriler.....	278
D. KARARIN ÖNEMLİ NOKTALARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	285
II. GİDERİM KARARININ ETKİLERİ VE ELEŞTİRİLMESİ.....	290
A. FARKLI BİR KARAR OLASILIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	293
1. Nonliquet Yasağı.....	293
2. Hukukun Genel İlkeleri.....	295
a. İşlevleri.....	296
b. Uygulanmaları.....	298
3. Esnek Hukuk (Soft Law).....	305
B. GİDERİM KARARI'NA ALTERNATİF ÇÖZÜMLER.....	307
III. GENEL OLARAK HUKUK KİŞİLİĞİ.....	311
A. TÜM HUKUK ALANLARI HUKUK KİŞİLİĞİNİ DÜZENLEMekte MİDİR?: ANGLOSAXON HUKUKU VE ULUSLARARASI HUKUK.....	312
B. HUKUK KİŞİLİĞİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLER.....	316
1. İçerikten Yoksun Olma.....	316
2. İçeriğe Sahip Olma.....	318
3. Uluslararası Hukukun Kişilik Konusundaki Tercihi.....	324
a. Doktrin tarafından Uluslararası Hukuk Kişiliğinin Tanımlanması ve Yaklaşımlar.....	331
b. Hukuk Kişiliğinde Yeni Eğilimler ve Öneriler.....	338
IV. ULUSLARARASI HUKUKUN YAPISAL ÖZELLİKLERİ VE KİŞİLİK.....	340
A. MERKEZİ OLMAMA.....	342
1. Kişilik Bakımından Sonuçları.....	346
2. Uluslararası Hukuk Bir İlkel Hukuk Alanı Mıdır?.....	347
3. Anayasallaşmanın Etkisi.....	351
4. Hukukî Kesinlik Eksikliği-Belirsizlik.....	354

5. Uluslararası Hukuk Normlarının Uluslararası Toplumun İhtiyaçlarına Cevap Vermesi	359
B. ULUSLARARASI HUKUKTA BÖLÜMLENME (FRAGMENTATION).....	366
1. Genel Olarak.....	366
2. Bölümleme Sonuçları	370
3. Özel Rejimler, Özellikleri ve Genel Uluslararası Hukuk ile İlişkileri	374
V. SINIRLI VE KISMÎ ULUSLARARASI HUKUK KİŞİLİĞİ	378
A. PROSEDÜREL KAPASİTE.....	382
B. HAKLARIN VE YÜKÜMLÜLÜKLERİN KAPSAMI.....	383
C. ÖZEL REJİMDE KİŞİ OLMA.....	384
SONUÇ	389
KAYNAKÇA	395